การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุวิทย์ วงษ์บุญมาก[1]

Received 13/02/2023 Revised 15/03/2023 Accepted 15/5/2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด และเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 64 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดในภาพรวม ระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.30, S.D.=1.32) โดยมาตรฐานที่มีปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านนักเรียน ($\overline{X}$ =2.80, S.D.=1.50) รองลงมา คือ มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\overline{X}$ =2.78, S.D. =1.60) และน้อยที่สุด คือ มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ($\overline{X}$ = 2.72, S.D. =1.59) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด ตามขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด ในภาพรวมระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.30, S.D.=1.32) โดยขนาดโรงเรียนที่มีปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ($\overline{X}$ = 2.59, S.D.=1.46) รองลงมา คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($\overline{X}$ = 2.24, S.D.=1.46) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนขนาดกลาง ($\overline{X}$ = 2.12, S.D.=1.20)

คำสำคัญ : ห้องสมุดโรงเรียน; สภาพปัญหา; การดำเนินงานห้องสมุด

---

[1] รองศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อีเมล: suwit199@yahoo.com

A Study of Conditions and Operational Challenges in Secondary School Libraries Under the Office of Kamphaeng Phet's Secondary Education Service Area

Suwit Wongboonmak[1]

Received 13/02/2023 Revised 15/03/2023 Accepted 15/5/2023

Abstract

This research aimed to examine the challenges pertaining to the operation of libraries in Kamphaeng Phet's Secondary Education Service Area. The library operations in these localities are classified based on the size of secondary schools. In addition, this research attempts to compare the libraries' operations by assessing their compliance with the standards set by the Office of Basic Education Commission. For the purposes of this study, a sample group of 64 individuals including school administrators and teacher librarians was selected. The study was conducted in 2022 academic year in secondary schools under the office of Kamphaeng Phet's Secondary Educational Service Area. The data was collected using a questionnaire. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation and content analysis. The results revealed that school administrators and teacher librarians experienced moderate level of challenges in overall library operations ($\bar{x}$=2.30, S.D.=1.32). The most problematic issues pertained to students' standards ($\bar{x}$= 2.80, S.D.=1.50) followed by Information Resource standards ($\bar{x}$= 2.78, S.D.=1.60); and the least related to building standards and academic materials ($\bar{x}$=2.72, S.D.=1.59). When comparing the challenges faced by different schools, it was revealed that issues relating to library operations were not associated with the size of the school. Overall, it was found that schools of all sizes experienced some challenges as they related to their libraries' operations at a moderate level ($\bar{x}$=2.30, S.D.=1.32). Large schools appeared to have experienced the most issues ($\bar{x}$=2.59, S.D.=1.46) followed by very large schools ($\bar{x}$=2.24, S.D.=1.46). Average sized schools experienced the least number of challenges ($\bar{x}$=2.12, S.D.=1.20).

Keywords: School library, Problem Condition, Library Operation

[1] Associate Professor Library and Information Studies Program Faculty of Humanities and Social Sciences Kamphaeng Phet Rajabhat University e-mail: suwit199@yahoo.com

บทนำ

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่รวบรวมวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน ให้บริการแก่ครูและนักเรียนในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยน์ หนังสือและสื่อในห้องสมุดโรงเรียนจะนำพานักเรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งมีทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการ สร้างความตระหนักและความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนให้ได้มาตรฐานมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาห้องสมุดและส่งเสริมการอ่าน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดโรงเรียน อันเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2556 แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู ซึ่งแบ่งออกเป็นครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และครูผู้สอน หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ หมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ (Office of the Basic Education Commission, 2013, p. 5)

สภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มาตรฐานด้านผู้บริหาร มีการจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุดทุกปี แต่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของห้องสมุด (Yodthong, 2018, p.3) มาตรฐานด้านครู ครูบรรณารักษ์บางโรงเรียนไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่งานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pheukfak, 2021, p.73) มาตรฐานด้านนักเรียน นักเรียนจำนวนมากเลือกการศึกษาค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือ เพราะมีความสะดวกสบายมากกว่าการมาค้นคว้าในห้องสมุด (Tubwichian, 2018, p. 93) มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดโรงเรียนได้รับงบประมาณในแต่ละปีไม่เพียงพอสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย (Chaimin &Sengsri, 2020, p.33)มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน (Thongdee, Sarika &Wilaikum, 2022, p. 54)

จากสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดดังกล่าว ในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นที่จะต้องรู้ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการรับรู้ เข้าถึง ประเมิน เลือก และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม และ

ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ นำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูบรรณารักษ์ และเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2556 แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู ซึ่งแบ่งออกเป็นครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และครูผู้สอน หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ หมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ (Office of the Basic Education Commission, 2013, p. 5) โดยศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน สามารถสรุปเป็นกรอบความคิดได้ ดังภาพที่ 1

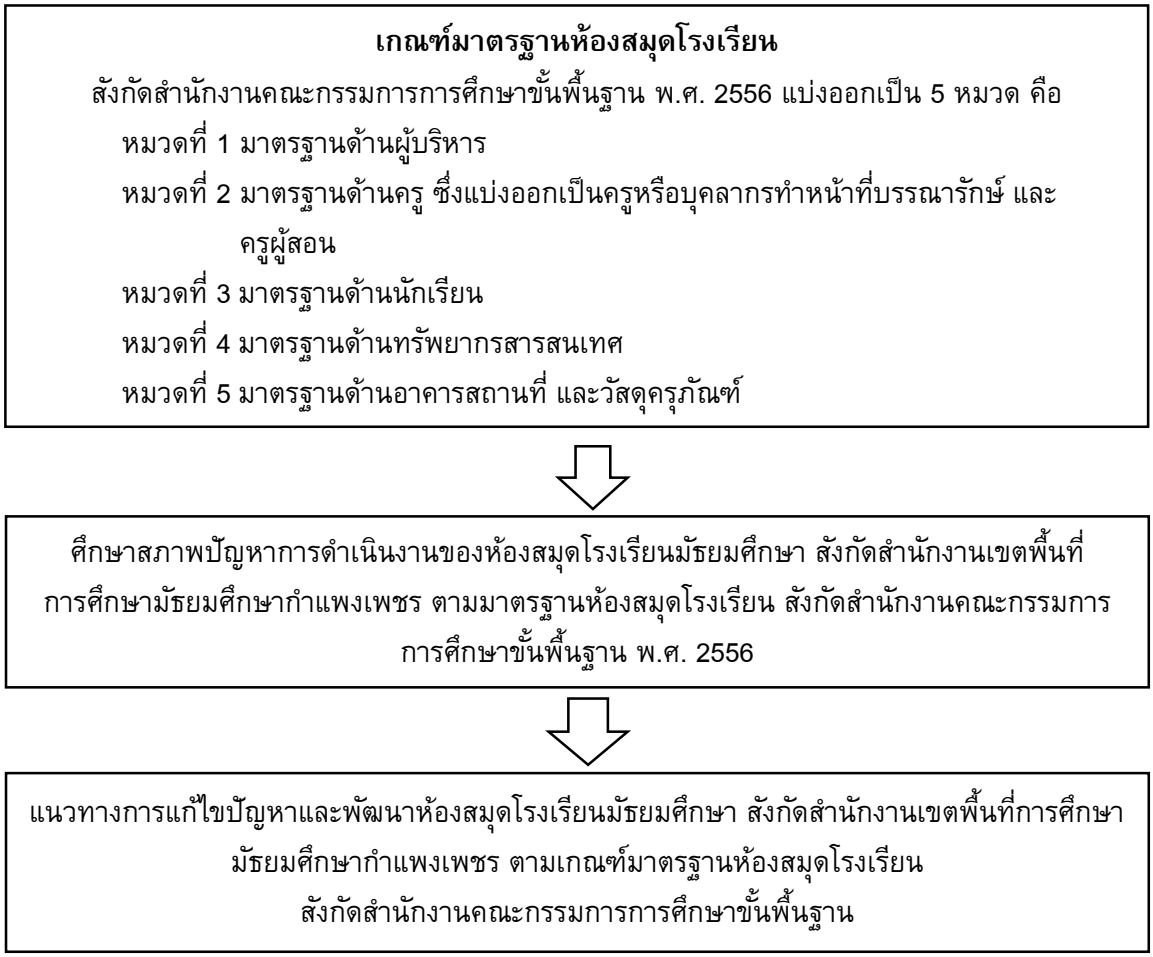

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2556 ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครู ทั้งครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ มาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ และมาตรฐานด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ โดยมีความมุ่งหมายให้การดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมีมาตรฐานและเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Basic Education Commission, 2013, p. 5)

Tubwichian (2018) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียน มัธยมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต18 พบว่าปัญหาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวม

และรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่าปัญหามาตรฐานด้านผู้บริหาร ที่อยู่ในระดับมาก คือ การจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุด ปัญหามาตรฐานด้านครู ที่อยู่ในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปัญหามาตรฐานด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใช้ห้องสมุด เนื่องจากเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการสืบค้นข้อมูล ผู้เรียนจำนวนมากจึงเลือกการศึกษาค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือ ปัญหามาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก คือ ทรัพยากรสารสนเทศมีไม่เพียงพอ และไม่ตรงกับการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้

Werapan (2020) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การบริการของห้องสมุดโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าห้องสมุดโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาดังนี้ 1. ด้านอาคารสถานที่ ห้องสมุดมีความคับแคบไม่สะดวกในการเข้าใช้บริการ อาคารไม่สามารถขยายได้ 2. ด้านบุคลากร ครูห้องสมุดไม่ได้จบทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เวลาที่มีการเรียนการสอนไม่พบเจ้าหน้าที่ประจำที่เคาน์เตอร์บริการ 3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดมีเทคโนโลยีสนับสนุนการช่วยสืบค้นที่ทันสมัยแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน 4. ด้านครุภัณฑ์ เครื่องคอมพิวเตอร์เก่าและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่ต้องการใช้งาน 5. ด้านการบริการ เจ้าหน้าที่ไม่ช่วยตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ไม่สามารถให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ใช้บริการได้ 6. ด้านระบบห้องสมุดยังไม่มีการจัดโซนการใช้งานตามความเหมาะสมของพื้นที่ ไม่มีบริการระบบเครือข่ายไร้สายให้แก่นักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 มีโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 32 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน ครูบรรณารักษ์ จำนวน 32 คน รวม 64 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2556 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคริ์ท (LiKert) ดังนี้

5 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะเป็นแบบเติมข้อความ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556 โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด (Office of the Basic Education Commission, 2013) คือ

หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 3 มาตรฐาน มี 12 ตัวบ่งชี้

หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู ซึ่งแบ่งออกเป็นครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มี 5 มาตรฐาน มี 33 ตัวบ่งชี้ และครูผู้สอน มี 2 มาตรฐาน มี 11 ตัวบ่งชี้

หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน มี 2 มาตรฐาน มี 12 ตัวบ่งชี้

หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มี 3 มาตรฐาน มี 9 ตัวบ่งชี้

หมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ มี 2 มาตรฐาน มี 9 ตัวบ่งชี้

3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2556 ทั้ง 5 หมวด

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ติดต่อขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร

4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร แจ้งโรงเรียนในสังกัด และขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา อำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร และโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์แต่ละฉบับ

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

5.4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อเสนอแนะสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร การแบ่งช่วงค่าเฉลี่ยสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้ (Srisa-Ard, 2010, pp. 99-100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แสดงว่า มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อมูลข้อเสนอแนะสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มประชากร เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน ครูบรรณารักษ์ จำนวน 32 คน สถานภาพของครูบรรณารักษ์ คือ มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 31.25) ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 22 คน (ร้อยละ 68.75) จากโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 17 โรงเรียน (ร้อยละ 53.13) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 11 โรงเรียน (ร้อยละ 34.38) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน (ร้อยละ 12.50)

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2556

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน

ประเด็นปัญหา	โรงเรียนทุกขนาด			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
มาตรฐานด้านผู้บริหาร	2.75	1.62	ปานกลาง	4
มาตรฐานด้านครู	2.76	1.61	ปานกลาง	3
มาตรฐานด้านนักเรียน	2.80	1.50	ปานกลาง	1
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ	2.78	1.60	ปานกลาง	2
มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์	2.72	1.59	ปานกลาง	5
รวมทุกมาตรฐาน	2.30	1.32	ปานกลาง	

ตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยมาตรฐานที่มีปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านนักเรียน ($\overline{X}$ =2.80, S.D.=1.50) รองลงมา คือ มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\overline{X}$ =2.78, S.D. =1.60) และน้อยที่สุด คือ มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ ($\overline{X}$ =2.72, S.D. =1.59)

ตารางที่ 2 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ โดยเรียงค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ จากมากที่สุด รองลงมา และน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
มาตรฐานด้านครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มาตรฐานที่ 6 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการให้บริการ	6.4 มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด และการรับรู้เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ	3.05	1.70	ปานกลาง
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	3.01	1.58	ปานกลาง
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.1 ลูกโลก	2.23	1.54	น้อย

ตารางที่ 2 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยตัวบ่งชี้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 6.4 มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดและการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ($\overline{X}$ =3.05, S.D.=1.70) รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ($\overline{X}$ =3.01, S.D. =1.58) และน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.1 ลูกโลก ($\overline{X}$ =2.23, S.D.=1.54)

ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 3 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นปัญหา	โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ			
	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	อันดับ	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	อันดับ	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	อันดับ
มาตรฐานด้านผู้บริหาร	2.55	1.46	ปานกลาง	2	3.15	1.78	ปานกลาง	2	2.52	1.75	ปานกลาง	5
มาตรฐานด้านครู	2.55	1.42	ปานกลาง	2	3.11	1.80	ปานกลาง	3	2.72	1.79	ปานกลาง	2
มาตรฐานด้านนักเรียน	2.64	1.43	ปานกลาง	1	3.00	1.70	ปานกลาง	5	2.82	1.70	ปานกลาง	1
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ	2.51	1.41	ปานกลาง	4	3.23	1.74	ปานกลาง	1	2.68	1.83	ปานกลาง	4
มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์	2.49	1.47	ปานกลาง	5	3.07	1.75	ปานกลาง	4	2.71	1.68	ปานกลาง	3
รวมทุกมาตรฐาน	2.12	1.20	ปานกลาง		2.59	1.46	ปานกลาง		2.24	1.46	ปานกลาง	

ตารางที่ 3 พบว่าการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนทุกขนาด มีสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุด ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.30, S.D.=1.32) โดยขนาดโรงเรียนที่มีปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ($\overline{X}$ = 2.59,

S.D.=1.46) รองลงมา คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($\overline{X}$ = 2.24, S.D.=1.46) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนขนาดกลาง ($\overline{X}$ = 2.12, S.D.=1.20)

ตารางที่ 4 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยตามตัวบ่งชี้มากที่สุด รองลงมา และน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
มาตรฐานด้านครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มาตรฐานที่ 5 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการปฏิบัติงานเทคนิค	5.7 มีการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพพร้อมให้บริการ	2.79	1.43	ปานกลาง
มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ	1.5.5 จัดให้มีวัสดุครุภัณฑ์เพียงพอกับการใช้บริการ	2.76	1.43	ปานกลาง
มาตรฐานด้านครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มาตรฐานที่ 6 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการให้บริการ	6.4 มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด และการรับรู้เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ	2.76	1.50	ปานกลาง
มาตรฐานด้านครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มาตรฐานที่ 6 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการให้บริการ	6.9 มีการจัดบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และทางอินเทอร์เน็ต	2.76	1.52	ปานกลาง
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.1 ลูกโลก	2.21	1.32	น้อย

ตารางที่ 4 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดกลาง ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดย ตัวบ่งชี้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 5.7 มีการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพพร้อมให้บริการ ($\overline{X}$ =2.79, S.D.=1.43) รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ 1.5.5 จัดให้มีวัสดุครุภัณฑ์เพียงพอกับการใช้บริการ ($\overline{X}$ =2.76, S.D.=1.43) ตัวบ่งชี้ 6.4 มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดและการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ($\overline{X}$ =2.76, S.D.=1.50) ตัวบ่งชี้ 6.9 มีการจัดบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และทางอินเทอร์เน็ต ($\overline{X}$ =2.76, S.D.=1.52) และน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.1 ลูกโลก ($\overline{X}$ =2.21, S.D.=1.32)

ตารางที่ 5 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยเรียงค่าเฉลี่ยตามตัวบ่งชี้จากมากที่สุด รองลงมา และน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	3.73	1.69	มาก
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.8 บทเรียนออนไลน์	3.64	1.64	มาก
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.1 ลูกโลก	2.36	1.79	น้อย

ตารางที่ 5 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดใหญ่ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดย ตัวบ่งชี้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=1.69) รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.8 บทเรียนออนไลน์ ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.=1.64) และน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.1 ลูกโลก ($\overline{X}$ =2.36, S.D.=1.79)

ตารางที่ 6 สภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยเรียงค่าเฉลี่ยตามตัวบ่งชี้จากมากที่สุด รองลงมา และน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 15 การจัดการทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	15.2 ห้องสมุดมีการสืบค้นออนไลน์ทางเว็บไซต์	3.25	1.98	ปานกลาง
มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ	1.4.2 มีการจัดหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากแหล่งทุนภายใน และภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด	3.12	1.81	ปานกลาง
มาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานที่ 11 นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ	11.7 มีจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ	3.12	1.64	ปานกลาง
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.6 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	3.12	1.81	ปานกลาง
มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์	14.1.1 ลูกโลก	1.75	1.39	น้อย

ตารางที่ 6 พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยตัวบ่งชี้ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 15.2 ห้องสมุดมีการสืบค้นออนไลน์ทางเว็บไซต์ ($\overline{X}$ =3.25, S.D.=1.98) รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ 1.4.2 มีการจัดหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากแหล่งทุนภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด ($\overline{X}$ =3.12, S.D.=1.81) ตัวบ่งชี้ 11.7 มีจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ($\overline{X}$ =3.12, S.D.=1.64) ตัวบ่งชี้ 14.1.6 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\overline{X}$ =3.12, S.D.=1.81) และน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ 14.1.1 ลูกโลก ($\overline{X}$ =1.75, S.D.=1.39)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ ต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังนี้

มาตรฐานด้านผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีในการพัฒนาห้องสมุดอย่างเป็นระบบ ต้องจัดสรรงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอและเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชน

มาตรฐานด้านครู โรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อการบรรจุครูบรรณารักษ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ ครูบรรณารักษ์ต้องร่วมมือกับครูผู้สอน นักเรียนในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน

มาตรฐานด้านนักเรียน นักเรียนต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และรักการอ่าน และต้องเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง นักเรียนต้องมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการของห้องสมุด และขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานเอกชน ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความพร้อม เพื่อสนับสนุนทรัพยากรสารสนเทศให้กับห้องสมุด ต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม

มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ห้องสมุดต้องจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องปรับปรุงตกแต่ง และสร้างบรรยายกาศของห้องสมุดให้น่าเข้าใช้บริการ

อภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่พบจากการวิจัยสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ ตามมาตรฐานภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมาตรฐานที่มี

ปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านนักเรียน รองลงมา คือ มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ และน้อยที่สุด คือ มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 มาตรฐานด้านนักเรียน มีสภาพปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่านักเรียนไม่ค่อยให้เข้าใช้ห้องสมุด เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์ในการสืบค้นสารสนเทศ และอ่านหนังสือ วารสาร ตำรา แบบเรียน ฯลฯ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับ Tubwichian (2018, p. 93) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต18 พบว่า นักเรียนไม่ค่อยเข้าใช้บริการห้องสมุด เนื่องจากเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการสืบค้นข้อมูลมากกว่าการเข้าไปสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด นักเรียนจำนวนมากจึงเลือกการศึกษาค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตมากกว่าการอ่านหนังสือ เพราะมีความสะดวกสบายมากกว่าในการค้นคว้าข้อมูลในห้องสมุด ส่งผลให้นักเรียนขาดความสามารถในการรับรู้เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและไม่มีนิสัยรักการอ่าน แม้นหลายโรงเรียนจะให้การสนับสนุนการสร้างนิสัยรักการอ่าน แต่ก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จทุกโรงเรียน อันเนื่องมาจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมรักการอ่านที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่สม่ำเสมอ และบางโรงเรียนมีหนังสืออ่านเพิ่มเติมไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน

1.2 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานรองลงมา อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดโรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณที่จำกัด การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาให้บริการจึงไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับ Thongdee, Sarika & Wilaikum (2022, p. 55) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี พบว่าปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศ คือ หนังสือในห้องสมุดไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด และ Tubla (2017, p.49) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านห้วยตะปอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า การจัดหาทรัพยากรห้องสมุดไม่เพียงพอและไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ หนังสือส่วนหนึ่งชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ ขาดการสำรวจคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ ขาดการสอบถามการสำรวจไปยังผู้ใช้บริการ และงบประมาณที่จำกัด การจัดซื้อหนังสือได้มาก็ช้า

1.3 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดโรงเรียนบางแห่งยังไม่ติดเครื่องปรับอากาศ และการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุดยังไม่สนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดีเท่าที่ควร และมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน สอดคล้องกับ Chaviataku (2018) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่าห้องสมุดบรรยากาศร่มรื่นและสวยอยู่แล้ว แต่ด้วยอาคารเป็นสี่เหลี่ยมโล่งต่อกัน จึงยังขาดความเป็นสัดส่วน อยากให้มีมุมอ่านหนังสือสำหรับครู เพื่อให้ครูเข้าใช้บริการมากขึ้น ห้องสมุดควรมีการติดเครื่องปรับอากาศ เพราะอากาศไม่ถ่ายเท เวลาฤดูร้อนคนเยอะจะรู้สึกอบอ้าว ควรมีห้องสำหรับอ่านหนังสือที่เงียบสำหรับคนที่ต้องการความเป็นส่วนตัว และ Werapan (2020) ได้ศึกษา

ยุทธศาสตร์การบริการของห้องสมุดโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

2. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ตามขนาดโรงเรียนจากปัญหามากไปน้อย คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดกลาง

ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัญหาต่างๆ ของห้องสมุดโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์สามารถแก้ไขปัญหาและบูรณาการการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนตามสภาพบริบทของตนเองได้ ระดับปัญหาจึงอยู่ระดับ ปานกลาง ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน สอดคล้องกับ Prabsattru (2013, pp.73, 78-79) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 อุดรธานี พบว่าปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมอยู่ระดับ ปานกลาง และผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีปัญหา เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเร่งด่วน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ในตัวบ่งชี้ 6.4 มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด และการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบรรจุครูบรรณารักษ์ ที่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์มาสอนและปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบห้องสมุดโดยตรง ครูบรรณารักษ์ต้องมีเวลาทำงานในห้องสมุด และจัดกิจกรรมส่งเสริการอ่านแก่นักเรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนต้องจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือจัดตั้งชุมนุมห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ห้องสมุดต้องมีการจัดกิจกรรมแนะนำการใช้บริการห้องสมุดให้แก่นักเรียนทุกระดับชั้น และห้องสมุดต้องจัดอบรมการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน

1.2 ในตัวบ่งชี้ 14.1.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีข้อเสนอแนะให้ห้องสมุดจัดหาและบริการทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของครู นักเรียน และสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน จัดบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ปลั๊กไฟ ให้มีความพร้อมในการใช้บริการสืบค้นสารสนเทศ ครูบรรณารักษ์ต้องประสานงานกับครูผู้สอนในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งสิ่งตีพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.3 ในตัวบ่งชี้ 1.4.2 มีการจัดหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากแหล่งทุนภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน จัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม ผู้บริหารต้องสร้างสัมพันธ์กับชุมชน บริษัท ห้างร้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อการจัดหางบประมาณสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

1.4 โรงเรียนทุกขนาด ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาห้องสมุด ด้วยการบรรจุครูบรรณารักษ์ ที่สำเร็จการศึกษาบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ เพราะครูบรรณารักษ์ จะเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชรสู่มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการอ้างอิง

Chaimin, C & Sengsri, S. (2020). Situation of Primary School Library under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in Thailand. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)*, 26(1), 23-35. [In Thai]

Chaviataku, S. (2018). *Participatory Library Administration of Wiangjedeewittaya School in Li District, Lamphun Province*. (Master's thesis). Chiang Mai Rajabhat University, Thailand. [In Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2013). *Standards of school libraries under the Office of the Basic Education Commission*, *B.E. 2556*. Bankok: Office. [In Thai]

Pheukfak, S. (2021). The Importance of Teacher Library Librarians in Elementary School Library. *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 3(1), 65-78. [In Thai]

Prapsattru, O. (2013). *The State and Problem of Management School Library of the Secondary Schools Under the office Area 20 Udon Thani*. Udon Thani Rajabhat University. [In Thai]

Srisa-Ard, B. (2011). *Principles of basic research*. (9th ed.). Suwiriyasan. [In Thai]

Thongdee, P., Sarika, A. &Wilaikum, F. (2022). A Study of Student's Problems and Needs towards the Use of the Chalermkwansatree School Library. *Aksara Pibul Journal*, 3(1), 47-59. [In Thai]

Tubla, W. (2017). *Problems and guidelines for the development of library operations at Ban Huai Tapok School Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2*. Burapha University. [In Thai]

Tubwichian, N. (2018). *Problems and guidelines for quality development of secondary school libraries Ban Bueng District, Chonburi Province Under the Office of Secondary Education Service Area 18*. Burapha University. [In Thai]

Werapan, N. (2020). Strategies for School Library under Bangkok. *MBU Education Journal*, 3(1), 304-314. [In Thai]

Yodthong, K. (2018). *A Study of Library Operation According to the Standard of the Teachers in the School Affiliation Phitsanulok Municipality*. Pibulsongkram Rajabhat University. [In Thai]